

PRZEGLĄD LEKARSKI

Redakcja: Kraków 9, Płuczki 28.
Telefon 3105.

Administracja: ul. Dunajewskiego 2.
Telefon 362.

Konto poczt. Kasy Oszczęd. 813.476.

Rękopisy zwraca się tylko w razie wyraźnego zastrzeżenia. Na rękopisie, czytelnie, po jednej stronie pisany, należy z góry podać żadaną liczbę odbitek, których koszt oraz koszt klisz ponosi w całości autor.

ORGAN URZĘDOWY TOWARZYSTWA LEKARSKIEGO KRAKOWSKIEGO I TÓW. LEK. GALIC., ORGAN ZWIĄZKU POLSKIEGO LEKARZY I PRZYRODNIKÓW W PETERSBURGU, TOWARZYSTWA LEKARZY POLSKICH W KIJOWIE, CHICAGO, DETROIT

CZASOWO ORGAN OBU IZB LEKARSKICH GALICYJSKICH
WYDAWANY CZASOWO TAKŻE W ZASTĘPSTWIE
LWOWSKIEGO TYGODNIKA LEKARSKIEGO
ORGANU TOW. LEKARZY GALICYJSKICH I TOW. LEKARSKIEGO LWOWSKIEGO
CZASOPISMO LEKARSKIE
ORGAN TOWARZ. LEKARSKICH PROWINCYONALNYCH KRÓLESTWA POLSKIEGO.
WYCHODZI CO SOBOTA.

Przedpłatę przyjmują w Krakowie Administracja i księgarnia S. A. Krzyżanowskiego, w Warszawie księgarnie Gebethnera i Wolfa, Wendego! Sp., nadto urzędy pocztowe austriackie i niemieckie.

Ogłoszenia przyjmuje Administracja. Cena ogłoszeń: 70 halerczy za wiersz petlitowy lub jego miejsce.

Przedpłata wynosi: rocznie K 60.— półrocznie 30.—, kwartalnie K 15.—.

Jeden numer osobno kosztuje 1-20 K

Redaktor główny: Prof. Dr Stanisław Ciechanowski.

Komisyja redakcyjna: Przewodniczący: Redaktor główny. Członkowie: Dr W. Damski, prezes Tow. lek. krak.; dr A. Akerman, skarbnik Tow. lek., dr B. Wojciechowski, podskarbi komisji; dr Blassberg, prof. dr Browicz, prof. dr Krzyształowicz, prof. dr K. W. Majewski, prof. dr Rutkowski. Przewodniczący Podkomisyi redakcyjnej w Łodzi Dr S. Sterling (Piotrkowska 111).

DOM ZDROWIA

Kono. przez Namieślnictwo
Zakład leczniczy prywatny
w Krakowie
ul. Siemiradzkiego 1.—Tel. 67.

W r. 1906 rozszerzony i zasadniczo przekształcony, uległ w r. 1911 dalszemu znacznemu powiększeniu i udoskonaleniu.

Przyjmuje przypadki chirurgiczne, położnicze, ginekologiczne i inne, z wyłączeniem chorób zakaźnych i ciężkich nerwie. 281

Leczenie sztucznem słońcem górskim.
Prospekty na życzenie.

PLATYNĘ, BRYLANTY

zegarki złote, zęby sztuczne, oraz wszelką biżuterję

kupuje

230

po najwyższych cenach zegarmistrz M E L Z E R
Kraków, ul. Sławkowska 1. 16. obok magazynu broni.

Zjednoczone firmy DROBNER-KRAKÓW

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Dział medyczny: Plac Szczepański 1. 3. — Telefon 415. — Adres telegr.: Drobneruniwers

poleca

Instrumenty chirurgiczne.

Meble operacyjne.

Kompletne urządzenia lekarskie.

(Nowo urządzona wystawa medyczna na I p.)

Kosztorysy na żądanie.

Kosztorysy na żądanie.

otwarto w Lecznicy Związkowej
w Krakowie, ul. Garncarska 11.
191

EMANATORYUM RADOWE

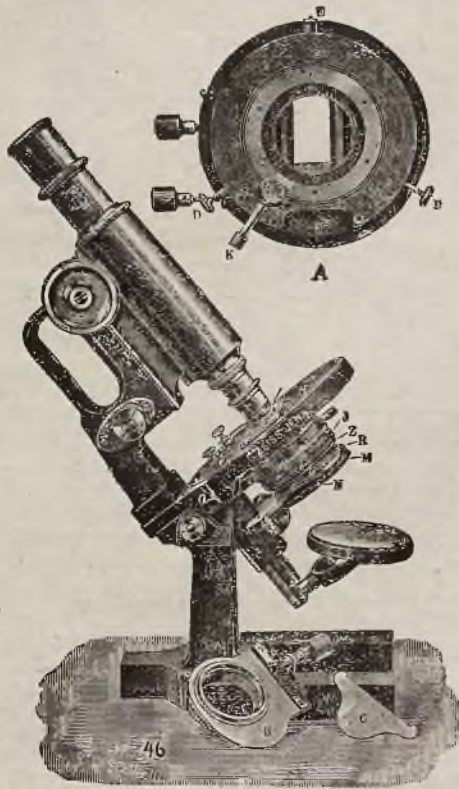

Dostawca klinik U. J. i Szpitali Wojsk Polskich

STANISŁAW BARAN i Ska

Fabryka instrumentów chirurgicznych i weterynaryjnych

Kraków. Sławkowska 6. Kraków.

poleca po cenach fabrycznych

133 b

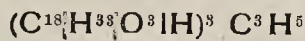
Mikroskopy Zeissa.
Aparaty ortopedyczne.

Aparaty elektromedyczne.

!!Specjalna naprawa lamp kwarcowych!!

RIODINE

JOD ORGANICZNY PRZYSWAJALNY

NAWET W DUŻYCH DAWKACH NIE WZBUDZAJĄCY OBAWY POWIKŁAŃ

STWARDNIENIE TĘTNIC,
DNA, GOŚCIEC, OTYŁOŚĆ,
CHOROBY SKÓRNE.

2 do 6 PEREŁEK DZIENNIE POD KONIEC JEDZENIA.

KOLA ASTIER

ZIARNISTA — ROZPUSZCZALNA

REGULUJE SERCE, POBUDZA UKŁAD MIĘŚNIOWY

ŚRODEK
PRZECIWNEURASTENICZNY

DWIE ŁYŻECZKI OD HERBATY
NA DOBĘ.

SPRZEDAŻ WE WSZYSTKICH APTEKACH.

LABORATOIRE: ASTIER 45. Rue du Docteur Blanche PARIS.

PRÓBY I LITERATURĘ DOSTARCZA FILIA ASTIER, WARSZAWA ZŁOTA 27.

PRZEGLĄD LEKARSKI

ORGAN TOWARZYSTWA LEKARSKIEGO KRAKOWSKIEGO, TOWARZYSTWA LEKARZY GALICYJSKICH, ZWIĄZKU POLSKIEGO LEKARZY I PRZYRODNIKÓW W PETERSBURGU, TOWARZYSTW LEK. POLSK. W KIJOWIE, CHICAGO I DETROIT, CZASOWO ORGAN OBU IZB LEKARSKICH GALICYJSKICH, WYDAWANY CZASOWO TAKŻE W ZASTĘPSTWIE »LWOWSKIEGO TYGODNIKA LEKARSKIEGO« ORGANU TOWARZYSTWA LEKARZY GALICYJSKICH I TOWARZYSTWA LEKARSKIEGO LWOWSKIEGO, ORAZ »CZASOPISMO LEKARSKIE« ORGAN TOWARZYSTW LEKARSKICH PROWINCYONALNYCH KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Redaktor główny: Prof. Dr Stanisław Ciechanowski.

Z oddziału chorób wewnętrznych szpitala krajowego
w Sarajewie.

Ze spostrzeżeń klinicznych o grypowym zapaleniu płuc
w czasie epidemii grypy w r. 1918/19.

Podał

Prof. Dr L. Korczyński.

W przebiegu epidemii grypy, która nawiedziła Sarajewo z początkiem czerwca 1918 r. i panowała przez cały szereg miesięcy, odróżnić można, o ile chodzi o jadowitość zakażeń, dwa bardzo wyraźne okresy. W pierwszym trwającym nieco ponad trzy miesiące, od początku czerwca do połowy września, przebiegała choroba pod postacią stosunkowo bardzo łagodną. Mimo nader licznych zasłabnięć nie przydarzały się prawie zupełnie poważniejsze powikłania; zejścia śmiertelne należały do wielkich wyjątków. O łagodnym przebiegu choroby świadczyła m. i. także i ta okoliczność, że chorzy zgłaszali się do szpitala w bardzo skromnej liczbie. Do końca sierpnia wynosił cały materiał oddziału tylko 17 przypadków. Drugi okres rozpoczął się we wrześniu. Epidemia zatoczyła w tym czasie znacznie szersze kręgi, zakażenie przybrało nader złośliwy charakter. Wraz z tem zaczęło napływać coraz więcej chorych do szpitala, wreszcie napływ wzmógł się do tego stopnia, że tylko z wielką trudnością można było pomieścić wszystkich zgłaszających się. A przychodziło to tem trudniej, skoro równocześnie panowały inne jeszcze choroby zakaźne, jak dur osutkowy, dur brzuszny i czerwonka. Trwało tak do końca grudnia. Materiał grypowy oddziału wzrósł w tym czasie do liczby z górą 300. przypadków. Największą liczbę chorych przyniósł listopad. W pierwszej połowie grudnia zmniejszyła się frekwencja już wcale znacznie i opadała stopniowo coraz bardziej. Epidemia wygasła zupełnie dopiero około połowy kwietnia. To długie jej trwanie zasługuje na osobne podniesienie.

Poza długością trwania epidemii, zwracał uwagę inny jeszcze szczegół: okresowe wahania ilości zgłaszających się chorych. Fala ich wzbierała i opadała. W niektórych dniach nie było zupełnie nowych chorych, w innych napływali całymi szeregami. Przytaczać ich wykazów nie możemy z łatwo zrozumiałych powodów. Nie miałyby to zresztą istotnego celu, tembardziej, że pewne pojęcie o okresie zmniejszaniu i zwiększaniu się liczby chorych dają także zestawienia dziesięciodniowe, pomieszczone w tablicy miesięcznej frekwencji chorych (por. tabl. I).

O wahaniami frekwencji nie wspominamy dlatego, aby je tylko zaznaczyć. Czynimy to dlatego, że stwierdzenie ich przy-

czynić się może do objaśnienia sposobu, w jaki się szerzy epidemia grypy.

Ze spostrzeżeń, poczynionych już w dawniejszych czasach, podobnie jak z najnowszych, wynika, że zakażenie grypowe przenosi się pospolicie przez bezpośrednie zetknięcie osób chorych z osobami zdrowymi. Rolę przenosińca odgrywa wydzielina górnych dróg oddechowych, zawierająca w sobie jadowite zarazki. Wolne powietrze nie ma większego znaczenia. Bakteryje, które się doń dostały, tracą prawdopodobnie bardzo rychło jadowitość i schodzą wreszcie, prędzej czy później, do rzędu względnych saprofitów. W tej biologicznej postaci nie są dla ogółu ludzi niebezpieczne.

Tego, co się słyszy i czyta o powszechnej i bezwzględnej skłonności do nabywania grypy, nie należy brać zupełnie dosłownie. Skłonność taka istnieje w zasadzie, jakkolwiek także nie bez wszelkich zastrzeżeń, tylko wobec bakterji, odznaczających się pełną jadowitością, a więc bakterji pochodzących ze świeżej wydzieliny dróg oddechowych ostrych przypadków. Dla wzniesienia choroby przez bakterje, znajdujące się w wydzielinie błon śluzowych osób, które z grypy już wyzdrowiały lub przez bakterje zawieszone na pyłkach kurzu wolnego powietrza, potrzebna jest wyjątkowo wielka wrażliwość. Niektórzy ludzie posiadają ją w wysokim stopniu, zapadają nader łatwo i wielokrotnie na grypę. Dają oni ze siebie podłoże, na którym bakterje, pozbawione już jadowitości znaczniejszego stopnia, jadowitość na nowo zyskują. Jest to zjawisko, znane bardzo dobrze w patologii doświadczalnej, która, chcąc otrzymać zjadliwe posiewy pewnych drobnoustrojów, posługuje się wszczepianiem pokoleń, dla ludzi niejadowitych, bardzo na nie wrażliwym zwierzętom. Dla przykładu wskazać tu można zakażenie królików zapomocą niektórych odmian paciorkowców i gronkowców.

Wpływem powtarzających się samorodnych przeszczepień zarazków grypy u ludzi na jadowitość tych bakterji tłomaczyby można najprędzej wielką zjadliwość epidemii w drugim jej okresie i znacznie cięższy przebieg choroby oraz o wiele większą śmiertelność wśród chorych, mieszkających w skupieniu, aniżeli tam, gdzie domostwa leżą zdala od siebie. Spostrzeżenia te poczynili niektórzy wiejscy księża i nauczyciele. Opowiadali mi o nich, zupełnie o to nie pytani.

Skoro mówimy o skłonności do nabywania grypy, to nie zawadzi zaznaczyć, że w czasie ostatniej epidemii wielką wrażliwością odznaczali się przedewszystkiem ludzie młodzi. Osoby starsze, a nawet średniego wieku okazywały znacznie większą odporność. Przekonać się o tem łatwo w zestawieniu liczby przypadków leczonych w szpitalu i ugrupowanych według wieku chorych (por. tabl. II).

To samo zestawienie uczy dalej, że niezwykle małą ilość przypadków grypy dostarczyła szpitalowi ludność żydowska, a stosunkowo bardzo znaczną ludność muzułmańska i to pomimo tego,

Jodol

Znakomity środek zastępujący jodoform, bez woni i nietrujący.

Wybitny środek antyseptyczny i odwaniający dla wszystkich dziedzin dermatologii, ginekologii, okulistyki i chorób usznych. Zastępuje kalijod. przy kile.

Niezbędny dla dyskretnego leczenia schorzeń wenerycznych i syfilitycznych.

Menthol-Jodol (jodol czyst. z 10% mentolu) specjalnie dla rinolaryngologii i dentystyki.

Obszerne piśmiennictwo przez: Kalle & Co. Aktiengesellschaft, Biebrich am Rhein.

TABLICA I.

R o k		1 9 1 8						1 9 1 9				
M i e s i ą c		VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	
Dekada I.	Ilość przyjętych chorych	Bezwzgl.	2	3	5	9	34	29	7	3	1	8
		% *)	0'56	0'84	1'41	2'54	9'61	8'19	1'97	0'84	0'28	2'24
Dekada II.		Bezwzgl.	—	4	13	41	35	16	5	7	5	—
		% *)	—	1'12	3'67	11'57	9'88	4'51	1'41	1'97	1'41	—
Dekada III.		Bezwzgl.	2	6	35	17	32	18	6	8	2	1
		% *)	0'56	1'69	9'88	4'80	9'03	5'08	1'69	2'24	0'56	0'28
Razem . . .		4	13	53	67	101	63	19	18	8	9	
% *)		1'12	3'67	14'97	18'92	31'07	17'79	5'08	5'08	2'24	2'54	

*) Obliczenie własne w stosunku do ogólnej liczby chorych = 354.

TABLICA II.

	Mężczyźni	Kobiety	Wiek chorych						Wyznanie						Chorzy przybyli	
			1—10	10—20	20—30	30—40	40—50	50—60 i wyżej	Chrześc.		Islam,		Zyd.		z Sara-jewa	z poza Sara-jewa
									m.	k.	m.	k.	m.	k.		
L. bezwzględne	213	141	24	120	131	46	18	15	126	117	80	17	7	7	241	113
									243		97		14			
L. odsetkowe	60'16	39'83	6'77	35'28	37'00	12'99	5'08	4'24	68'64		27'40		3'95	68'07	31'92	

TABLICA III.

R o k		1 9 1 8						1 9 1 9				
M i e s i ą c		VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	
Dekada I.	Ilość przypadków zapalenia płuc	Bezwzgl.	—	—	1	2	7	12	1	—	1	—
		% *)	—	—	20'00	22'22	20'58	41'37	14'28	—	100'00	—
Dekada II.		Bezwzgl.	—	—	1	18	15	6	3	2	1	—
		% *)	—	—	7'69	43'90	46'87	37'50	60'00	28'57	20'00	—
Dekada III.		Bezwzgl.	—	1	4	17	13	7	2	3	1	—
		% *)	—	16'66	11'40	100'00	40'62	38'88	33'33	37'50	50'00	—
Razem Bezwzgl.		—	1	6	37	35	25	6	5	3	—	
% *)		—	19'66	11'32	55'22	34'65	39'68	33'33	27'77	37'50	—	

*) Obliczenie w stosunku do ilości chorych danego okresu czasu (por. Tabl. I).

TABLICA IV.

Wiek chorych	1—10 lat	10—20 lat	20—30 lat	30—40 lat	40—50 lat	50—60 lat i wyżej	Mężczyźni	Kobiety	Suma
Ilość chorych na grypę	24	120	131	46	18	15	213	141	354
Z tego zachorowało na zapalenie płuc	12	30	43	18	8	7	67	51	118
Odsetek	50'00	25'00	33'38	39'13	44'44	46'66	31'46	36'17	33'33

że udział kobiet mużułmańskich był bardzo nieznaczny. Dalszy szczegół, który uderza w zestawieniu, to nader poważna ilość chorych, przybyłych na oddział z poza Sarajewa, i to z najrozmaitszych okolic. Wielu z tych chorych zaraziło się grypą w czasie podróży, niektórzy w drodze z Węgier lub z Austrii. Mamy w tem dowód pandemicznego panowania grypy.

Wspomnieliśmy na wstępie, że drugi okres epidemii, który się rozpoczął we wrześniu 1918 i trwał przez parę miesięcy, cechowało nie tylko wielkie rozprzestrzenienie się choroby, ale że odznaczał się on także wielką ilością ciężkich przypadków. Wyrazem zjadliwości zakażenia była stosunkowo bardzo znaczna śmiertelność, sięgająca 18,07%. Idzie ona niemal w całości na karb zapalenia płuc.

Liczba przypadków, powikłanych sprawą zapalną miąższu płucnego wynosiła ogółem 118 czyli 35,33%. Z wyjątkiem dwóch miesięcy, lipca i kwietnia 1919 spotykaliśmy się z zapaleniem płuc przez cały czas trwania epidemii. W największej liczbie występowało w październiku i w listopadzie (por. tabl. III). Że i tu także nie brakowało znacznych nawet wahań pod względem częstości, zupełnie jest zrozumiałe. O rozmiarach ich daje wystarczające pojęcie zestawienie ilości chorych z zapaleniem płuc, ułożone według dziesięciodniowych okresów. Głównego kontyngentu dostarczyła młodzież i ludzie między 20 a 30 rokiem życia. Nie należy wszakże wnosić z tego, że dwa dziesięciolecia, do których wiekiem należała przeszła połowa naszych chorych, odznaczały się wogóle wyłączną jakąś skłonnością do zapalenia płuc. Przeciwnie, po rozpatrzeniu się w tych stosunkach dochodzimy do przekonania, że częstość wikłających grypę zapaleń płuc rosła z wiekiem chorych. Na równi niemal z ludźmi starymi stały pod tym względem dzieci (por. tabl. IV). Podatniejszym materiałem były także kobiety. Różnica częstości, wynosząca nieco ponad 5%, nie jest wprawdzie uderzająco wielka, ale nie sądzę, aby była rzeczą tylko prostego przypadku.

Obraz choroby w przypadkach, powikłanych zapaleniem płuc, nie różni się w samym początku od obrazu niepowikłanej cięższej postaci grypy. I tu dowiadujemy się o chorych

o wstępnym, mniej lub więcej silnym dreszczu, o pojawianiu się wraz z tem gorączki, dosięgającej zazwyczaj od razu znacznej wysokości, słyszymy skargi na bole głowy, nierzadko o charakterze neuralgicznym, na obolałości całego ciała i na przeczulicę skóry i mięśni, na uczucie suchości w ustach i na kaszel, niekiedy bardzo męczący i uporczywy. W 8 przypadkach, t. j. w 6,78%, spostrzegano obfitsze krwotoki nosowe, w 5, czyli czyli w 4,23% krwotoki z niższych dróg oddechowych. Kilku chorych wspominało nadto o znaczniejszych zaburzeniach żołądkowych, wśród których najwybitniejszą rolę grały bądź jednorazowe tylko, bądź powtarzające się parę razy wymioty oraz biegunki, połączone z bólami brzucha.

W pierwszych początkach choroby nie można zazwyczaj także przez badanie przedmiotowe wykryć szczegółów, z których wolno by było wnosić, że nieżytywa sprawa zapalna rozszerzyła się z dróg oddechowych na miąższ płucny. Niekiedy występuje, co prawda, już bardzo rychło nieżyt oskrzeli, nawet drobniejszych, ale obecność jego nie dowodzi jeszcze bynajmniej, że w dalszym ciągu rozwinąć się musi zapalenie płuc. Przydarzają się zresztą nie tak rzadko przypadki, w których choroba przebiega na razie wcale łagodnie, gdzie ciepłota po paru dniach opada do stanu prawidłowego, atoli po takim zwolnieniu zjawia się nowy atak zakażenia, znacznie cięższy, powikłany bardzo rozległym nieżytem i nieżytowem zapaleniem płuc. Znajomość tych szczegółów jest wskazówką dla rokowania o przebiegu choroby, nakazuje oględność i powściągliwość w przepowiadaniu długości jej trwania i ostatecznego zakończenia. Ostrożność w tym kierunku jest zwłaszcza wtedy bardzo potrzebna, gdy epidemia odznacza się większą zjadliwością. Wyjątkowo tylko zdarzają się przypadki, w których zapalenie płuc rozwija się wraz z nieżytem drobnych oskrzeli zaraz w samym początku zakażenia grypowego, od razu bardzo ciężkiego i kończącego się, o ile wnosić mogą, z własnych spostrzeżeń, zawsze niepomysłnie. Z tego rodzaju przebiegiem spotkałem się u 3 chorych szpitalnych. U wszystkich trzech wykazała sekcyja zgodnie z rozpoznaniem klinicznym, typową grypę z rozległym zlewnem zrazikowem za-

WZMACNIĄJĄCY SYSTEM NERWOWY

NEUROSINE PRUNIER

(Czyste fosfogliceraty wapna)

PARYŻ, 6, Rue de la Tacherie, I W APTEKACH.

229

Cecha fabryczna ogólna.

LABORATORJUM
CHEMICZNE

MAGISTRA KLAWE.

10, PLAC TRZECH KRZYŻY, WARSZAWA.

Cecha fabr. dla organoprepar.

Medicamenta biologica.

**ORGANOTERAPEUTICA
VARIA, ZYMAZA, OVO-
LECITHINUM, VACCINAE
BACTER.**

Medicamenta
chemica pura.

CALCINA pura et synthetica, ARGOCOL (Arg. Colloidal), BOROTROPIN, CARBO LIQNI chem. pur., ICHTALBUMIN (Ichtalbin).

Medicamenta ad inj.
subcut. sterilis.

Medicamen. natural.
**Salia Miner. offer-
vescen. in tabletis.**

Medicamenta composita.

**HEMOGEN, GOMETOL,
HEMORIN, CARBOSAL,
CARBOTAN, NASALIN,
DYSENTERQL.**

LITERATURA NA ŻĄDANIE GRATIS.

paleniem płuc. Śmierć nastąpiła w dwóch przypadkach w trzecim, w jednym w 6. dniu choroby. Dalsze dwa przypadki, również z szybkim śmiertelnym przebiegiem widziałem w praktyce prywatnej, wezwany do chorych na poradę lekarską. Przyczyna śmierci leżała we wszystkich przypadkach tylko w zakażeniu grypowym jako takim.

Nieżyt oskrzeli nawet bardzo znaczny nie sprawia poza kaszlem dopóty cięższych dolegliwości, dopóki ogranicza się do oskrzeli większego i średniego kalibru. Obraz choroby zmienia się doraźnie z chwilą, kiedy sprawa zapalna szerzy się zaczyna w oskrzelkach końcowych, a bardzo już wybitnie, gdy zajmuje miąższ płucny. Nieomylnym znakiem, że to się stało, jest sinica skóry, różnego zresztą stopnia, zależnie od ilości i od wielkości ognisk zapalnych. Tam, gdzie wielki obszar płuca nie może brać udziału w oddechaniu, przybiera skóra na całym ciele sinawofioletową barwę. Nie inaczej wyglądają także błony śluzowe. Język, zwykle lekko obrzękły, często suchawy, wargi również nie dość wilgotne, błona śluzowa jamy ust i gardła, wszystko to traci prawidłową barwę, staje się niebieskawoczerwone, język i wargi wyglądają często wprost niebiesko. Podobnie dzieje się z silnie przekrwionymi spojówkami. Krwawe,

więcej niż zwykle wystające z oczodołów oczy sprawiają w takich razach wprost bardzo przykre wrażenie.

W związku ze zmianą, dotyczącą barwy skóry, należy wspomnieć o innych jeszcze zjawiskach skórnych. Z naszych chorych było 23 (19.49%) dotkniętych opryszczkami, usadowionymi bez wyjątku na wargach, w kątach ust i u brzegów skrzydeł nosowych. Poza tem spotykaliśmy się z innym jeszcze wcale ważnym objawem, z krwotokami skórnymi. Wybroczyny tego rodzaju, bądź zupełnie małe, nie zajmujące przestrzeni większej, niż główka od szpilki, bądź znacznie większe, zlewające się niekiedy ze sobą w spore plamy, widzieliśmy w 7 przypadkach, czyli w 5.93%. Świadczą one o poważnych zmianach w ścianach najdrobniejszych naczyń krwionośnych i służą temsamem za miarę jadowitości toksyn, wytwarzanych przez zarazki grypowe. Wcale liczne krosty (pustulae), które u jednego z chorych pokrywały skórę kończyn dolnych, brzucha i klatki piersiowej były, zdaje się następstwem miejscowego zakażenia. Przyroda zatorowa wydawała się nam mało prawdopodobną. (Ciąg dalszy nastąpi).

Odpowiedzialny redaktor: Prof. Dr Kazimierz Majewski.

AMPULAE STERILIS. SUBC.

Inj. TRIPLEX I. II. III. Gessner

Dragées TRIPLEX Gessner

o składzie: Strichnin. nitr. Natr. kakodylic. Gallic. et Natr. glycerinofosforicum.

oraz

Dragées TRIPLEX c. Ferro Gessner

o składzie: Strichnin. nitr. Natr. kakodylic. Gallic. et Ferrum glycerinofosforicum.

215

poleca

Mag. Farm. JAN GESSNER ^{dawniej} E. Gessner

APTEKA i LABORATORYUM FARMACEUTYCZNO-CHEMICZNE
WARSZAWA, ALEJE JEROZOLIMSKIE 25.

ZAWIADOMIENIE

FIRMY

DROBNER-KRAKÓW

Nadeszły

Jedwabne katetery i sondy.
Platynowe nożyki do szczepienia.
Krażki maciczne „Prolaps“.
Platyno-irydowe igły do iniekcji.

135

MEBLE OPERACYJNE.

wysyłka natychmiastowa.

Szczawa
Krondorfska
KRAJOWA
KRAJOWA

Najlepsze skutki w niedostatkach żelazka i pęcherza, jakoteż dróg oddechowych.

208

Prospektus romisch an Speditions-Unternehmung Krondorf bei Karlsruhe bei der Generaldirektion repräsentativ für Galizien i Bukowina, Kraków, Gdansk, Łódź, Bydgoszcz etc.

MEBLE LEKARSKIE

stoły, umywalnie, krzesła ginekologiczne, szafki na instrumenta, stoliki i t. p.

w wielkim wyborze

po cenach konkurencyjnych

polecają

153

STANISŁAW BARAN I Ska

Kraków.

Sławkowska 6.

Kraków.

DESINFEKTORY (Odwszarki) suchym powietrzem i parą stałą i przewoźną

Łaźnie i Parówki oraz wszelkie urządzenia w zakres higieny wchodzące dla Szpitali, Klinik i Sanatoryjów poleca

Inż. MARYAN STARK i Ska

I. Małopolska wytwórnia urządzeń sanitarnych — Kraków, Lubomirskiego 29.

232

Fabryka przetworów leczniczych Eugeniusza Matuli

w Radomyślu Wielkim poleca własne przetwory:

Kamphenol Prof. Dra Chlumsky'ego. Znakomity antyseptyk przy różny, ropowicach, ropniakach, czyrakach, przetokach gruczołowych i t. p.

Pilulae medic. Matula. Pilulae natr. arsenic. comp. Każda pigułka zawiera: Natr. arsenic. 0.0005 Ferr. protokol. 0.05. Chinin. hydr.-Calc. glycerin. phosphor. Extr. Colae spis. aa 0.03. Extr. nucis vom 0.005. Pulvis rhei q. s. Pigułki są otoczone cukrem. Wydaje się jedynie na przepis lekarski.

Ferrophosphat (Syr. ferr. mangan. hypophosphor. comp.)

w działalności identyczny z syr. Fellowa, Dra Eggera itp.

Nieoceniony lek krzepiący w przypadkach niedokrewności, w cierpieniach narządu nerwowego, krzywicy, neurastenii, itp. Zawiera: Żelazo, mangan, wapień, potas, chininę, fosfor, strychninę, kwas i sole podfosforowe rozpuszczone w syropie. Skład chemiczny podany na każdej flasce. Ferrophosphat MATULI wydaje się jedynie w aptekach na przepis lekarski. — Sposób użycia: 2—3 razy dziennie łyżeczkę od kawy w 1/4 szklanki wody. Do nabycia we wszystkich aptekach.

Sapomenthol. (Maść Sapomentholowa).

207

Zawiera ciała lotne jak: Olejki eteryczne, kamforę, amoniak, alkohol, mentol itp., które przetwarzane na gorąco w maszynach parowych z mydłem, dają jednolitą masę, łatwo, dokładnie wcieralną. W użyciu przyjemny, o miłej woni. Działa znakomicie w bólach gośćcowych różnych postaci, osobliwie w gościec mięśniowym, postrzale, rwie kulszowej, nerwobólach itp. W działaniu szybki i często pewny nawet w wypadkach, gdy inne leki skutku nie wywierały. Skuteczność Sapomentholu stwierdzają liczne poświadczenia lekarskie, jakoteż badania, wykonane na klinice wiedeńskiej na oddziale III. Sposób użycia: Odpowiednie części ciała naciera się silnie, poczem owija waią lub flanelą. Do nabycia we wszystkich aptekach. Tylko w oryginalnych słoikach. Dozwolony w cesarstwie rosyjskiem przez zatwierdzenie Rady Lekarskiej i Ministerium spraw wewnętrznych w Petersburgu.

Powyższe przetwory są do nabycia we wszystkich aptekach. — Główny skład w aptece WP. Konstantego Wiszniewskiego w Krakowie.

Uprasza się celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując, używać zawsze formułki: **original. Matula.** Nazwy, marka, ochronna i opakowanie prawnie zastrzeżone. Broszury i próbki dla Panów Lekarzy darmo i oplatnie przesyła Laboratorium i Fabryka przetworów farmaceutycznych **EUGENIUSZA MATULI** w Radomyślu Wielkim.

PREZERYWATYWBIE

Oryginalna francuska
Guma Sigi
SPECYALNA MARKA
DO NABYCIA W APTEKACH I DROGUERYASACH
GŁÓWNY SKŁAD TYLKO W WIEDNIU LIKRUERSTRASSE 2
BERLIN N.W. TURMSTRASSE 20
PARIS 10 RUE HAUTEVILLE
LONDON E.C. 501 REED CROSS STREET

SKŁAD GŁÓWNY NA POLSKĘ:

J. LESERKIEWICZ, KRAKÓW

RYNEK GŁÓWNY 11.

154

FILIA: RZESZÓW, RYNEK 21.

PERFUMY i MYDŁA FRANCUSKIE oraz PRZYBORY TOALETOWE

POLECA

ALBA KRAKÓW, UL. SZCZEPAŃSKA L. 7. **ALBA**
ALBA LWÓW, ULICA HALICKA L. 21. **ALBA**

SPRZEDAŻ CZĘŚCIOWA I HURTOWNA.

158

Pabianickie Towarzystwo Akcyjne przemysłu chemicznego
 zawiadamia WW. PP. Lekarzy, że następujące wyroby:

Phytinum in capsulis operculatis

Phytinum liquidum, Lipoiodin tablettae 0.3×20, Salenal.

wprowadziło na nowo do handlu. Preparaty te nabywać można w każdej aptece.

Wyłączne zastępstwo fabryki powierzono nadal firmie

„Pharma“ Mr. B. Jawornicki sp. z ogr. odp. w Krakowie Długa 5,

do której WW. PP. Lekarze łaskawie zechcą się zwracać z ewentualnem żądaniem literatury i prób.

206

ZAKŁAD WODOLECZNICZY I SANATORYUM Dra KUPCZYKA
 specjalisty chorób nerwowych
 Kraków, Szujskiego l. 9—11. Tel. 1295.

Wskazania: Choroby nerwowe, żołądka i jelit, niedokrwistość, skaza moczanowa, cukrzyca, otyłość, ogólne osłabienie, choroby serca i naczyń krwionośnych.

152

JÓZEF LEIBLOWICZ

SKŁAD PRZYBORÓW DENTYSTYCZNYCH

KRAKÓW

LWÓW

RYNEK GŁ. 11, (DCM WENECKI)

UL. LUDWIKA KUBALI 3.

POLECA: KOMPLETNE URZĄDZENIA DENTYSTYCZNE,
 INSTR. OPERATYWNE I TECHNICZNE,
 WSZELKIE MATERIAŁY DENTYSTYCZNE

157

W NAJWIĘKSZYM WYBORZE. ZLECENIA PISEMNE USKUTECZNIA ODWROTNIE.

Sanatorium dla chorób piersiowych

Dra K. DŁUSKIEGO W ZAKOPANEM.

Stale otwarte. — Przyjmuje pacjentów.

122

Zawiadomienie.

Zawiadamiamy uprzejmie naszych Szan. Odbiorców, iż
objęliśmy na całą Polskę zastępstwo

lamp i aparatów Roentgena

fabryki

Emila Gundelacha
w Gehlbergu

Wszelkie zlecenia, naprawy i oferty prosimy najuprzej-
miej skierowywać wyłącznie do firmy

St. Baran i Sp.

Kraków, Sławkowska 6.

Treść:

Prof. Dr L. Korczyński: Ze spostrzeżeń klinicznych o grypowym zapaleniu płuc w czasie epidemii grypy 1918/19 . . . str. 217

Ogłoszenia.

Epilepsin-Spiess

(Sal bromatum rubrum compos.)

Przedstawia połączenie związków mineralnych i roślinnych, zadaniem których jest zmniejszenie chorobliwej pobudliwości mózgu i usuwania przyczyn, mogących wywołać napady epilepsji.
 $\frac{1}{4}$ pudełko zawiera 60 proszków. $\frac{1}{4}$ pudełko zawiera 15 proszków.

Algorhin Spiess

(Antiseptic. ad. tract. respirator.).

Skład: Chloreton, kamfora, mentol, olej cynamonowy i płynna parafina.

Sposób użycia: Smarować lub wkraplać, a najlepiej zapomocą rozpylacza do płynów tłuszczowych wdychać w nos i krtań kilka razy dziennie. Pojemność flakonu 50 gram.

Ferrosan Spiess

Złożona nalewka żelaza.

Ferrosan-Arsen Spiess

Złożona nalewka żelaza z arsenem.

Łatwo strawny preparat żelaza, o smaku przyjemnym, bez wpływów ubocznych, zalecany w blednicy, niedokrwistości i t. p.
 Sposób użycia: przed lub po jedzeniu dla dorosłych 3—4 razy dziennie po łyżce stołowej i dla dzieci odpowiednio do wieku od $\frac{1}{2}$ łyżeczki tyleż razy dziennie. Pojemność flakonu około 250 gram.

Remedium Sedativum Spiess

(Extract. viburni compositum).

Środek przeciwkrwotoczny z działaniem kojącym bez objawów ubocznych (tańszy od Extr. hydrastis canad. fluid.).

Skład: Hydrastinin, hydrochloric. synthetic., Extract. viburni prunifol. fluid., Extr. piscid. erythr. fluid.

Sposób użycia: zadaje się do wewnątrz w dawkach po 10—20—40 kropli 3—4 razy dziennie. Pojemność flakonu 20 gram.

Cystosan Spiess

(Species diureticae).

Skład: Fol. uvae ursi, Rad. ononidis, Lignum sassatras, Herba herniariae, Fruct. petroselinii, Fol. menthae pip., Fruct. cubebae.

Sposób użycia: łyżkę na szklankę wody gorącej do zaparzenia po 2—3 razy dziennie. Pojemność pudełka 50 gram.

Ferrum carbonicum Tabulettae Spiess

in massa sacchar. obduct.

Każda tabletką zawiera: Ferri sulfurici 0,10 gram., Kali carbonici 0,05 gram., Natri bicarbonici 0,05 gram.

Ferrum carbonicum cum acid. arsenicos. Tabulettae Spiess

in massa cacao. obduct.

Każda tabletką zawiera: Ferri sulfurici 0,10 grm., Kali carbonici 0,05 grm., Natri bicarbonici 0,05 grm., Acid. arsenicosi 0,001 grm.
 W tabletkach naszych węglan żelaza wytwarza się dopiero po wprowadzeniu tabletki do organizmu; tym sposobem więc mamy w preparacie naszym ferrum carbonicum in statu nascendi, do czego, jak wiadomo, przy leczeniu węglanem żelaza dążyć należy.
 Flakon zawiera 100 tabletek.

Prurigol Spiess

(Unguentum contra scabiem).

Maść od świerzbu, nie plamiąca bielizny, nie posiadająca przykrego zapachu i łatwo odmywająca się wodą.
 Pojemność słoika 100 gramów. Opakowanie szpitalne 1 kilogram.

Mesolament Spiess

(Ungt. mesotani cum mentholo).

Maść stosowana w cierpieniach artretycznych i reumatycznych w zamian wewnętrznych preparatów salicylowych.

Skład: mezotan, lanolina, mentol. Sposób użycia: w miejsca bolące wcierać ilości odpowiadające 1—2 łyżeczek od herbaty, co odpowiada 1—2 gr. kwasu salicylowego. Pojemność tuby około 40 gram.

Digitol Spiess

(Essentia digitalis titrata).

Standardyzowana esencja naporstnicy, posiadająca pewne działanie.

Sposób użycia: dla dorosłych po 15—30 kropli 3 razy dziennie. Pojemność flakonu 15 gram.

Libophan Spiess

(Lithium borotophanicum).

Środek przeciw dnie oraz ostrym i chronicznym przypadkom gośca stawowego.

Sposób użycia: 4—6 tabletek dziennie. Pojemność rurki 20 tabletek 0,5 gramowych.

204 a